

Oefenexamen Staatsexamen HAVO
2018

Maatschappijleer

Tijdvak 1
Dinsdag 8 mei
09.00 – 10.00 uur

College-examen schriftelijk

Opgavenboekje

Voor dit examen zijn maximaal 31
punten te behalen;
het examen bestaat uit 31 gesloten
vragen.

Het examen duurt een uur.

Voor elke vraag is aangegeven
hoeveel punten met een goed
antwoord behaald kunnen worden.

Geef het antwoord van
meerkeuzevragen in duidelijke
hoofdletters.

RECHTSSTAAT

Tekst 1 Politie Chicago schendt grondrechten in geheime gevangenis

1 De politie van Chicago maakt gebruik van een geheim complex waar verdachten
2 worden vastgehouden en ondervraagd, zonder dat dit wordt gedocumenteerd of dat
3 zij rechtsbijstand krijgen van een advocaat. In een geval is een verdachte
4 omgekomen in een ondervragingsruimte.

5 Dat meldt *The Guardian* na eigen onderzoek. Het complex is een onopvallend
6 pakhuis in het westen van de stad en staat bekend als 'Homan Square'. Al "lange
7 tijd" wordt het volgens de Britse krant gebruikt voor geheim werk van speciale politie-
8 eenheden - hoe lang precies, is onduidelijk.

9 In de gevangenis zouden ondervragingscellen en zelfs een kooi staan. De krant
10 meldt op basis van gesprekken met lokale advocaten en een verdachte die in het
11 complex werd vastgehouden dat er basale grondrechten worden geschonden. Zo
12 worden arrestanten niet genoemd in de officiële administratie, worden ze geslagen
13 door de politie en voor lange tijd vastgeketend. Ook wordt advocaten de toegang tot
14 het complex ontzegd en worden mensen vastgehouden zonder raadsman, voor
15 perioden tussen de twaalf en 24 uur, onder wie iemand van vijftien jaar oud. Een
16 man zou bewusteloos zijn geraakt in een ondervragingskamer van het complex; later
17 werd hij doodverklaard.

18 *The Guardian* noemt de gevangenis een binnenlandse variant op de beruchte
19 geheime gevangenis van de CIA, zogenoemde 'black sites'. Veiligheidsdienst
20 CIA kwam onlangs onder vuur te liggen vanwege een rapport over martelpraktijken
21 als waterboarding, seksuele vernedering en valse executies. Praktijken die
22 nauwelijks effect bleken te hebben of zelfs contraproductief waren. Ruim een vijfde
23 van de verdachten werd onterecht vastgehouden door de CIA.
24 Het inlichtingenprogramma van de CIA werd opgericht na de aanslagen in New York
25 in 2011 door Al Qaeda. De VS openden toen "de oorlog tegen terreur". De politie van
26 Chicago wil tegenover *The Guardian* niet reageren.

27

NRC Next, 24 februari 2015

1p 1 Welke bewering uit tekst 1 is juist in verband met de grondrechten?

- A Grondrechten zijn minder belangrijk dan gewone rechten.
- B Grondrechten zijn nooit afdwingbaar bij een rechter.
- C Grondrechten zijn moeilijk veranderbaar.
- D Grondrechten zijn basisrechten die voor iedereen gelden.

1p 2 Om welke soort grondrechten gaat het in tekst 1?

- A Om zowel klassieke als sociale grondrechten.
- B Om uitsluitend sociale grondrechten.
- C Om politieke en sociale grondrechten.
- D Om uitsluitend klassieke grondrechten.

- 1p 3 Met welk principe van de Amerikaanse samenleving is het handelen van de geheime politie-eenheden in Chicago in tekst 1 in tegenspraak?
- A Met de rechtstaatgedachte.
 - B Met het feit dat de grondwet in de VS niet kan worden gewijzigd.
 - C Met de ontwikkeling van een terugtrekkende overheid.
 - D Met het verbod op klassenjustitie.
 - E Met de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht.

In tekst 1 staat: “De politie van Chicago maakt gebruik van een geheim complex waar verdachten worden vastgehouden en ondervraagd, zonder dat dit wordt gedocumenteerd of dat zij rechtsbijstand krijgen van een advocaat.”

- 1p 4 Waarom is het belangrijk dat een verdachte rechtsbijstand kan krijgen van een advocaat?
- A Omdat een verdachte anders zeker schuldig verklaard wordt door een rechter.
 - B Omdat advocaten op de hoogte zijn van het straf- en strafprocesrecht en verdachten dus goed kunnen bijstaan.
 - C Omdat het verplicht is; de overheid gaat anders tegen de wet in.
 - D Omdat het Openbaar Ministerie anders te veel zaken krijgt te behandelen.

Tekst 2 Onderwereld krijgt de rekening

- 1 Het langst lopende strafproces ooit in Nederland, de liquidatiezaak Passage, nadert
2 na bijna negen jaar eindelijk de ontknoping in hoger beroep. Maandag begint het
3 Openbaar Ministerie aan hetX..... dat, ook ongebruikelijk, bijna een week
4 duurt.
5 Het proces tegen elf verdachten van zeven liquidaties en pogingen tot moord in het
6 criminele circuit sleept zich al jaren voort, en kent tal van incidenten. Dat komt niet in
7 de laatste plaats doordat het Openbaar Ministerie in zee ging met twee omstreden
8 kroongetuigen die zelf ook vuile handen maakten.
9 (...)
10 Wie zijn de verdachten en wat hangt ze boven het hoofd?
11 De hoofdverdachten zijn Dino Soerel, Jesse R., Siegfried S. en Mohamed ‘Moppie’
12 R. De laatste drie kregen levenslang. Dino Soerel werd na een eis van levenslang
13 vrijgesproken wegens gebrek aan bewijs. Ali Akgün hoort ondanks zijn vrijspraak
14 door de rechtbank volgens het OM ook in deze rij thuis, maar werd in december 2015
15 zelf geliquideerd in Istanbul. Dan stopt automatisch de vervolging.
16 De latere kroongetuige Fred Ros kreeg dertig jaar gevangenisstraf. De andere
17 verdachten kregen straffen variërend van enkele maanden tot twaalf jaar.
18 (...)
19 Het zit er dik in dat Dino Soerel, Jesse R., Siegfried S. en Moppie R. weer levenslang
20 zullen horen eisen. Staatssecretaris Dijkhoff heeft vermoedelijk net op tijd genoeg
21 gesleuteld aan de manier waarop de levenslange straf in Nederland wordt
22 uitgevoerd, om die weer te laten stroken met het Europees Verdrag voor de Rechten
23 van de Mens. Levenslang gestraften wordt nu weer perspectief op vrijheid geboden
24 door een toetsmoment na vijftwintig jaar. Het is niet uitgesloten dat Dijkhoff juist

25 met het Passageproces in het achterhoofd haast heeft gemaakt, om te voorkomen
26 dat het gerechtshof in Amsterdam geen levenslange straffen zal opleggen.

27 Hoe zit het met die kroongetuigen?

28 De kroongetuigen zijn de voornaamste doorn in het oog van de verdediging van de
29 meeste verdachten. Twee verdachten, Peter la Serpe en Fred Ros, liepen tijdens het
30 strafproces over naar de andere kant. In ruil voor strafvermindering laptten ze hun
31 voormalige 'partners in crime' erbij. Dat doet pijn.

32 (...)

33 La Serpe werd door de rechtbank veroordeeld tot acht jaar cel, en is al lang en breed
34 een nieuw leven begonnen. Onder een andere identiteit, in een onbekend buitenland.
35 Fred Ros nog niet. Het Openbaar Ministerie vindt weliswaar dat hij aan zijn
36 verplichtingen heeft voldaan en lang genoeg heeft gezeten, het hof oordeelde in
37 augustus dat Ros voorlopig achter de tralies blijft.

38

De Telegraaf, 5 november 2016

1p 5 Deze zaak, de zogenaamde "Passagezaak" heeft na de fase van het Hoger Beroep
in het voorjaar van 2017 geleid tot een oordeel van het gerechtshof.

Wat houdt Hoger Beroep precies in?

- A Dezelfde rechtbank die een zaak al behandeld heeft kijkt nog een keer naar de zaak.
- B Een andere rechterlijke instantie buigt zich over de zaak.
- C De regering doet een uitspraak over de zaak.
- D De Koning wordt verzocht om gratie te verlenen in een zaak.

1p 6 Welk begrip uit de rechtspraak moet in tekst 2 in regel 3 bij X komen te staan?

- A Pleidooi
- B Verweer
- C Requisitoir
- D Oordeel
- E Vonnis

1p 7 In tekst 2 wordt gesproken van verdachten.

Wanneer is er sprake van een verdachte?

- A Als de politie een redelijk vermoeden heeft van het begaan van een strafbaar feit.
- B Als de politie bewijzen heeft tegen een persoon.
- C Als de politie iemand veroordeelt.
- D Als er door een persoon aangifte gedaan is.

1p 8 Zijn de straffen die in tekst 2 worden geëist hoofdstraffen, bijkomende straffen of maatregelen?

- A Alleen hoofdstraffen.
- B Zowel hoofdstraffen als bijkomende straffen.
- C Zowel hoofdstraffen als bijkomende straffen als maatregelen.
- D Geen van deze: het zijn schikkingen.

- 1p **9** Welke rechtbank behandelt hoger beroepszaken?
- A** Het Openbaar Ministerie.
 - B** De rechtbank.
 - C** Het gerechtshof.
 - D** De Hoge Raad.
- 1p **10** Waarom kan een rechter een hogere straf uitspreken dan een officier van justitie eist?
- A** Omdat rechters elke straf mogen geven die zij maar willen.
 - B** Omdat de officier van justitie onafhankelijk is.
 - C** Omdat de rechter door de aandacht die een zaak in de media krijgt wordt beïnvloed.
 - D** Omdat de rechter op grond van verzwarende feiten en omstandigheden een eigen afweging kan maken.
- 1p **11** Nu volgen twee uitspraken over de taken van de rechter.
- I. De rechter stelt de strafmaat vast.
 - II. De rechter bepaalt wie strafbaar is.
- A** Alleen uitspraak I is juist.
 - B** Alleen uitspraak II is juist.
 - C** Beide uitspraken zijn juist.
 - D** Beide uitspraken zijn onjuist.
- 1p **12** Nu volgen twee uitspraken over een strafrechtzaak.
- I. In het pleidooi legt de officier van justitie de strafeis uit.
 - II. In de tenlastelegging staat het vonnis van de rechter beschreven.
- A** Alleen uitspraak I is juist.
 - B** Alleen uitspraak II is juist.
 - C** Beide uitspraken zijn juist.
 - D** Beide uitspraken zijn onjuist.

1p **13** In de onderstaande tabel staan combinaties van begrippen en omschrijvingen.

I. Rechtszekerheid	A. De overheid dwingt burgers zich te houden aan de regels.
II. Rechtshandhaving	B. Elke burger weet wat hem te wachten staat wanneer hij een misdrijf pleegt.
III. Rechtsgelijkheid	C. Alle burgers zijn gevrijwaard van willekeur door de overheid.
IV. Rechtsbescherming	D. Alle burgers worden in vergelijkbare zaken eender behandeld door politie, justitie en rechters.

Welk begrip hoort bij welke omschrijving?

Voorbeeld: als je vindt dat Rechtszekerheid bij de omschrijving D hoort dan is de juiste combinatie I D.

- A** I A ; II C ; III B ; IV D.
- B** I B ; II D , III A ; IV C.
- C** I C ; II D ; III A ; IV B.
- D** I C ; II A ; III D ; IV B.
- E** I B ; II A ; III D ; IV C.

1p **14** In Nederland kun je alleen vervolgd en bestraft worden voor iets wat de wet strafbaar stelt. Met welk begrip wordt dit aangeduid?

- A** Het legitimeitsbeginsel.
- B** Het legaliteitsbeginsel.
- C** Het opportunitieitsbeginsel.
- D** De onschuldpresumptie.

1p **15** Nu volgen twee uitspraken over de rol van een jury in de Verenigde Staten bij een rechtszaak.

- I. Een jury bepaalt alleen of een verdachte schuldig is.
- II. De beraadslagingen van een jury zijn openbaar.

- A** Alleen uitspraak I is juist.
- B** Alleen uitspraak II is juist.
- C** Beide uitspraken zijn juist.
- D** Beide uitspraken zijn onjuist.

Bron 1 Geregistreeerde misdrijven tot 2016 in Nederland

Geregistreeerde misdrijven

2005	1 348 285
2006	1 311 770
2007	1 303 835
2008	1 277 775
2009	1 254 480
2010	1 194 510
2011	1 194 590
2012	1 139 760
2013	1 088 480
2014	1 009 145
2015	962 630

Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen 3-1-2017

- 1p **16** Bij criminaliteit wordt onderscheid gemaakt tussen geregistreeerde en niet-geregistreeerde misdrijven. In bron 1 wordt gesproken van misdrijven.

Welke onderstaande beweringen zijn juist of onjuist?

Misdrijven zijn:

- I. menselijk gedragingen waarvan men vindt dat ze bestraft moet worden;
- II. menselijk gedragingen die in de wet strafbaar gesteld zijn;
- III. gedragingen waarvoor een gevangenisstraf gegeven kan worden;
- IV. gedragingen die niet zo erg zijn als overtredingen;
- V. gedragingen die altijd door een rechter beoordeeld moeten worden.

- A** I, II, III zijn juist; IV en V zijn onjuist.
- B** II en III zijn juist; I, IV en V zijn onjuist.
- C** I, II, III en IV zijn juist; V is onjuist.
- D** I, III, IV en V zijn juist; II is onjuist.
- E** Alle beweringen zijn juist.

- 1p **17** Uit bron 1 blijkt dat de geregistreeerde criminaliteit in Nederland in de periode 2005 tot 2016 is afgenomen.

Toont deze tabel ook aan dat de totale criminaliteit in Nederland is afgenomen?

- A** Ja, het aantal geregistreeerde misdrijven is gedaald.
- B** Ja, cijfers spreken de waarheid.
- C** Nee, het is algemeen bekend dat deze cijfers niet kloppen.
- D** Nee, deze daling kan ook door andere factoren komen.

VERZORGINGSSTAAT

Tekst 3 Aantal oproepkrachten stijgt nog steeds gestaag

1 Het aantal mensen dat op oproepbasis werkt is vorig jaar gestegen met 20.000 naar
2 551.000. Veelal hebben ze een nul-urencontract en geen enkele zekerheid over
3 wanneer ze moeten werken en hoeveel uur. Dat meldt Trouw woensdag, die cijfers
4 van het CBS heeft opgevraagd.
5 In 2010 werkten nog 400.000 mensen op oproepbasis. De stijging gaat tegen de
6 afspraken in die werkgevers, vakbonden en minister Asscher van sociale zaken in
7 2013 met elkaar maakten, namelijk dat het werken op oproepbasis een halt moet
8 worden toegeroepen.
9 Vooral in de thuiszorg en in de horeca komen veel flexibele contracten voor. In veel
10 arbeidsovereenkomsten in de zorg is opgenomen dat in 2015 wordt gestopt met nul-
11 urencontracten. Maar daarvoor in de plaats kregen veel werknemers een één-
12 urencontract, laat FNV-bestuurder Maureen van der Pligt weten. 'Daar schiet je niet
13 veel mee op.'

ANP, 24 augustus 2016.

- 1p **18** Maatschappelijke vraagstukken kunnen vanuit vier benaderingswijzen (invalshoeken) geanalyseerd worden. Welke invalshoek(en) herken je in tekst 3?
- A De politiek-juridische invalshoek.
 - B De sociaaleconomische invalshoek.
 - C De sociaal-culturele invalshoek.
 - D De vergelijkende invalshoek.
 - E Alleen A en B zijn juist.
 - F Alleen C en D zijn juist.
- 1p **19** Welke ontwikkeling op de arbeidsmarkt is in tekst 3 aan de orde?
- A Globalisering.
 - B Flexibilisering.
 - C Informatisering.
 - D Internationalisering.
- 1p **20** In de verzorgingsstaat in Nederland spelen de sociale partners een belangrijke rol. Welke sociale partners worden er in tekst 3 genoemd?
- A De vakbonden en de werkgevers.
 - B De horeca en de thuiszorg.
 - C De minister en de vakbonden.
 - D De oproepkrachten.

Tekst 4 FNV wil uitstel herkeuring Wajongers

1 DEN HAAG (ANP). Vakbond FNV wil dat de herkeuring van 240.000
2 jonggehandicapten met een Wajong-uitkering wordt uitgesteld. „Als staatssecretaris
3 Klijnsma dit niet aanpast, moeten we weer met minister Asscher en premier Rutte om
4 tafel”, zei voorzitter Ton Heerts van FNV tegenover de Volkskrant.
5 „Er kan pas mee worden begonnen als er werk is voor die mensen. Anders worden
6 er straks Wajongers goedgekeurd die daarmee met een enkeltje in de bijstand
7 terechtkomen”, zegt Heerts. „Sommigen komen dan zelfs helemaal zonder inkomen
8 te zitten, omdat ze wat spaargeld hebben of omdat ze bij hun ouders wonen die een
9 inkomen hebben. Dat gaat levens ruïneren en gezinnen ontwrichten.”

10 Klijnsma wil vanaf 2015 alle 240.000 Wajongers herkeuren. Die herkeuring is
11 afgesproken in het sociaal akkoord, dat het kabinet in april heeft gesloten met
12 vakbonden en werkgevers. Wie wordt goedgekeurd, verliest zijn uitkering en moet
13 aan het werk. Lukt dat niet, dan wacht de bijstand. Kabinet en sociale partners
14 hebben afgesproken dat er 125.000 extra banen komen voor mensen met een
15 arbeidsbeperking. Klijnsma heeft 100 miljoen euro beschikbaar om de overgang voor
16 hen wat te verzachten.

17 Heerts ontkent dat hij het sociaal akkoord achteraf wil aanpassen. Volgens hem is
18 daarin niet afgesproken hoe snel de herkeuring van Wajongers moet plaatsvinden,
19 zei hij in het Radio 1-Journaal. „Het gaat om het tempo. Eerst de mens en dan het
20 geld.”

21 Ook CNV-voorzitter Maurice Limmen vindt dat de herkeuringen van Wajongers „gelijk
22 op moeten lopen” met het beschikbaar komen van de extra banen voor
23 arbeidsgehandicapten die in het sociaal akkoord zijn toegezegd. „Dat kan niet zo
24 snel als de staatssecretaris denkt”, zegt Limmen.

25 Heerts en Limmen zullen hun standpunt maandag naar voren brengen tijdens een
26 hoorzitting van de Tweede Kamer over de participatiewet over mensen met een
27 arbeidsbeperking. Die wet regelt onder meer de herkeuring voor jonggehandicapten.
28 Op de hoorzitting spreken onder meer ook gemeenten, belangenorganisaties en
29 deskundigen.

30 Reformatorisch dagblad, 13 januari 2014

- 1p **21** Maatschappelijke vraagstukken kunnen vanuit vier benaderingswijzen (invalshoeken) geanalyseerd worden.
Welke invalshoek(en) herken je in tekst 4?
- A** De politiek-juridische invalshoek.
 - B** De sociaaleconomische invalshoek.
 - C** De sociaal-culturele invalshoek.
 - D** De vergelijkende invalshoek.
 - E** Alleen A en B zijn juist.
 - F** Alleen B en C zijn juist.
- 1p **22** Wat was de belangrijkste reden voor de overheid om jonggehandicapten met een Wajonguitkering te gaan herkeuren?
- A** Betaalbaarheid van deze uitkering en het tegengaan van uitsluiting.
 - B** Fraude.
 - C** Ingewikkelde regelgeving.
 - D** Werkloosheid.
- 1p **23** Nederland heeft een gemengde economie.
Uit welke regel(s) uit tekst 4 blijkt dat?
- A** Regel 10
 - B** Regel 12
 - C** Regels 13-15
 - D** Regels 25-27

Tekst 5 Grote steden komen miljoenen tekort voor bijstand

1 Grote steden als Amsterdam, Utrecht en Groningen komen volgend jaar miljoenen
2 tekort voor de bijstandsuitkeringen. Door een nieuwe verdeling van het geld daarvoor
3 van het Rijk, raakt Amsterdam 25 miljoen euro (4,6 procent) van z'n budget kwijt.
4 Groningen moet het met 16 miljoen minder (11 procent) doen, Utrecht met 5 miljoen
5 minder (4,4 procent). Er zijn ook steden die erop vooruit gaan: Tilburg, Venlo en
6 Arnhem gaan er elk ongeveer 4 miljoen op vooruit (4 tot 9 procent).
7 Konden de gemeenten tot 2014 de uitgaven aan de bijstand ongelimiteerd
8 terugkrijgen van de rijksoverheid, tegenwoordig krijgen ze hun geld voor een
9 belangrijk deel op basis van hoe de gemeente er in sociaal en economisch opzicht
10 voorstaat. Dat wordt berekend volgens een ingewikkelde methode. Opleiding en
11 leeftijd van de bevolking tellen mee, maar ook het aantal arbeidsgehandicapten en
12 het aantal sociale woningen.
13 Critici stellen dat de nieuwe methode onvoldoende is uitgewerkt. Zo kunnen
14 gemeenten met veel niet-westerse allochtonen er flink bij in schieten. Hoewel ze
15 even zwaar meetellen voor de financiering van de bijstand, doen bijvoorbeeld Turken
16 en Vietnamezen er veel minder een beroep op dan Afghanen en Somaliërs. Vorige
17 maand stapte een aantal gemeenten naar de rechter.
18 'Het is een loterij geworden', vindt René Paats, voorzitter van Divosa, de koepel van
19 sociale diensten. 'Het ene jaar ga je er miljoenen op vooruit, het andere jaar
20 miljoenen op achteruit omdat de criteria zijn veranderd. Het is onverantwoord op
21 deze manier door te gaan. Zolang het systeem niet beter werkt, moet er worden
22 vergoed op grond van het verleden van een gemeente.'

23 Participatiewet

24 Amsterdam is een stad met veel kwetsbare inwoners die er juist goed in geslaagd is
25 meer mensen vanuit de bijstand aan werk te helpen. Dan verwacht je dit soort
26 kortingen niet.

27 'Een boze verrassing', zegt Arjan Vliegenthart (SP), de Amsterdamse wethouder voor
28 werk, inkomen en participatie. 'Amsterdam is een stad met veel kwetsbare inwoners
29 die er juist goed in geslaagd is meer mensen vanuit de bijstand aan werk te helpen.
30 Dan verwacht je dit soort kortingen niet. Ik weet nog niet hoe we dit moeten
31 opvangen.'

32 Volgend jaar is er 5,6 miljard euro beschikbaar voor de bijstand, 23 miljoen meer dan
33 dit jaar. Ondanks het economisch herstel rekent Sociale Zaken op een verdere groei
34 van het aantal bijstandsgerechtigden. Door de Participatiewet moeten
35 arbeidsgehandicapten die nog kunnen werken een bijstandsuitkering aanvragen in
36 plaats van de hogere Wajong.

37 Door de invoering van de kostendelersnorm valt de gemiddelde bijstandsuitkering
38 volgend jaar lager uit. Als er op één adres meer mensen in de bijstand zitten, gaat
39 hun uitkering omlaag.

40 Eind juni zaten er 447 duizend mensen in de bijstand. Een op de tien mensen in de
41 bijstand heeft wel een baan, maar werkt te weinig uren om daarvan te kunnen
42 rondkomen, zodat het inkomen wordt aangevuld.
43

De Volkskrant, 05 oktober 2015

- 1p **24** Het sociaaleconomisch beleid van de overheid is onder andere gericht op een rechtvaardige inkomensverdeling.
Uit welk van de volgende regels uit tekst 5 blijkt dit?
- A** Regels 1-2
 - B** Regels 7-10
 - C** Regels 25-27
 - D** Regels 41-43
- 1p **25** Gemeenten in Nederland krijgen geld van het rijk om de Wet werk en bijstand uit te voeren. Hierbij horen twee beweringen:
- I. De Wet werk en bijstand is een sociale voorziening.
 - II. Sociale voorzieningen worden gefinancierd door de belastingopbrengsten.
- A** Alleen uitspraak I is juist.
 - B** Alleen uitspraak II is juist.
 - C** Beide uitspraken zijn juist.
 - D** Beide uitspraken zijn onjuist.
- 1p **26** De verzorgingsstaat berust op drie pijlers: sociale zekerheid, onderwijs en gezondheidszorg.
Uit welke regel(s) uit tekst 5 komt de sociale zekerheid naar voren?
- A** Regel 10-12
 - B** Regels 13-14
 - C** Regels 21-22
 - D** Regels 29-30
- 1p **27** De verzorgingsstaat kent enkele problemen.
Welk probleem van de verzorgingsstaat herken in je in tekst 5?
- A** Betaalbaarheid.
 - B** Misbruik.
 - C** Ingewikkelde regelgeving voor de gebruikers.
 - D** Passiviteit van uitkeringsgerechtigden.

Vragen zonder bron

- 1p **28** Begrippen in de linker kolom kun je combineren met de beschrijving in de rechter kolom. Welke combinaties zijn juist?

1 Liberalisme	I Grote rol voor het maatschappelijk middenveld op sociaaleconomisch terrein.
2 Sociaaldemocratie	II Uitkeringen sober/laag houden.
	III Sociale gelijkheid.
3 Christendemocratie	IV Planeconomie.

- A** 1 – II en 1 – III.
B 1 – II en 1 – IV.
C 2 – I en 2 – III.
D 2 – III en 2 – IV.
E 3 – I en 3 – III.
F 3 – I en 3 – IV.

- 1p **29** Begrippen in de linker kolom kun je combineren met de beschrijving in de rechter kolom. Welke combinatie is juist?

1 CAO	I Overleg tussen werkgevers en werknemers.
2 SER	II Adviesorgaan van de regering waarin werkgevers en werknemers vertegenwoordigd zijn.
3 Poldermodel	III Overeenkomst tussen werkgevers en werknemers ten aanzien van de arbeidsvoorwaarden.
4 Stichting van de Arbeid	IV Compromissen willen sluiten.

- A** 1 – III
B 2 – I
C 3 – II
D 4 – IV

1p **30** Begrippen in de linker kolom kun je combineren met de beschrijving in de rechter kolom. Welke combinatie is of welke combinaties zijn juist?

1 Sociale voorzieningen	I (Bijzondere) bijstand.
2 Sociale ongelijkheid	II Privé scholen en privé klinieken.
3 Rol van de overheid in de verzorgingsstaat	III Niet iedereen heeft evenveel macht en welvaart.
4 Marktwerving in de verzorgingsstaat	IV Rechtvaardige inkomensverdeling.

- A 1 – II
- B 4 – IV en 3 – III
- C 2 – I
- D 3 – II
- E 1 – I

1p **31** In 1965 werd in Nederland de Algemene Bijstandswet ingevoerd. Deze wet garandeerde bestaanszekerheid. Voordat die wet er was:

- A werden mensen zonder inkomen volledig door de maatschappij aan hun lot overgelaten.
- B waren mensen zonder inkomen afhankelijk van liefdadigheidsinstellingen zoals o.a. de kerk.
- C werden mensen zonder inkomen verplicht te werk gesteld tegen kost en inwoning.
- D moesten zij dagelijks eten in de gaarkeukens gefinancierd door de overheid.